

Aitouden merkityksestä virkistyskalastajien kalastuskokemuksille

Timo Haapasalo, UEF

Tutkimuksen taustaa

- ▶ Tutkimuksen taustalla ”Autenttisuuden politiikat - kalakannan luontaisuuden merkitys ihmisen luontosuhteelle” -ympäristöpolitiikan väitöskirja
- ▶ Tutkimuksessa keskitytään virkistyskalastajien alkuperäisiin sekä keinotekoisesti istuttamalla luotuihin lohikalakantoihin liittämiä käsityksiä ja arvoja, sekä niiden konkreettista ilmenemistä erilaisissa käytännöissä ja rakenteissa
- ▶ Esityksen aineisto pohjautuu Ruunaan koskireitistöllä kalastaneille ihmisille kohdennettuun elektroniseen kyselyyn (alustavat tulokset)

Aitouden monet kasvot

- ▶ Mitä tarkoitetaan aitoudella, luonnollisuudella tai autenttisuudella?
- ▶ 1. Kuten asiat ovat luonnossa, ”luonnon oma järjestys”
- ▶ 2. Eroavaisuus ihmisiin ja ihmisen vaikutukseen
 - ▶ Ihminen on osa luontoa, mutta onko ihminen enää luonnollinen?
 - ▶ Ihmisen ja luonnon välisen suhteen muutoksen takana monet asiat, kuten teknologia ja tämän moninainen vaikutus luontoon
- ▶ Jos kyse on luonnollisuudesta tai luontaisuudesta, voidaanko kuitenkin puhua aitoudesta tai autenttisuudesta?
 - ▶ Metsäesimerkki: Mikäli katsomme ihmisen istuttamaa sekametsää, jossa kasvaa kyseiselle ympäristölle ominaisia puita, pidämmekö sitä yhtä luonnollisena kuin vastaavaa metsää, joka on syntynyt ilman ihmisen osallisuutta?

Luontaisuus osana virkistyskalastusta

- ▶ Luontaisuuden tarkastelutasot virkistyskalastuksessa voidaan jakaa kahteen kategoriaan
 - ▶ 1. Ympäristö, jossa kalastusta harrastetaan
 - ▶ 2. Kalavaranto, jota kalastuksessa hyödynnetään
- ▶ Ympäristö luo tilan ja paikan tunnun, ”kohteen fiilis”
 - ▶ Peratut kosket vs. luonnontilaiset joet
- ▶ Kalavaranto luo yhteyden harrastamisen ja luonnon välille, ”pyytämisen fiilis”
 - ▶ Istutusten varassa olevat kalakannat vs. luontaisesti lisääntyvät kalakannat
- ▶ Myös harmaan sävyjä on olemassa: kaikki kohteet eivät ole kategorisesti luokiteltavissa joko - tai luokkiin

Virkistyskalastus ja kalakantojen luontaisuus: tapaus Ruunaa

- ▶ Joen patoaminen yhdessä uittoperkuiden kanssa on hävittänyt vaeltavien lohikalajien vaellusyhteyden, sekä lisääntymis- ja pienpoikashabitaatit
 - ▶ Lohikalakannat (järvitaimen, järvilohi) istutusten varassa, harjuksella oma, luontainen kanta. Istutukset Lieksanjoen vesistöön 1950-l alkaen.
- ▶ Metsähallituksen tuottoisimpia kärkikohteita; vuositasolla kohteeseen myydään noin 6000 lupaa (2017)
 - ▶ Kiintiöt 1-3 lohikalaa / lupa(vuorokausi)
- ▶ Kotimaisen koskikalastuksen perimmäinen paradoksi on valmis
 - ▶ Kalojen kuolleisuutta aiheuttava kalastus kohdentuu lähes täysin keinotekoisii kalakantoihin, samalla kun kalastuksen lupatulot mahdollistavat kalastuksen järjestämisen nimenomaisesti uusia kaloja istuttamalla

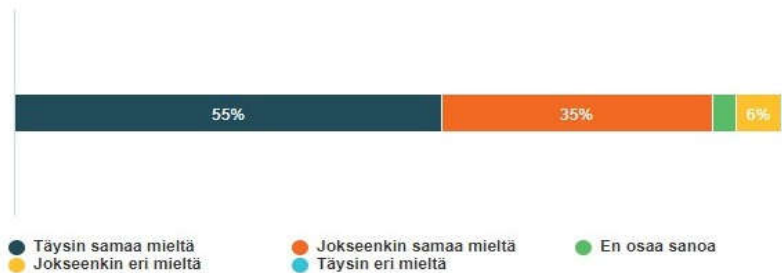
Saaliskalojen alkuperäisyyden merkityksestä

- ▶ Perinteisessä kalastustutkimuksessa - kuten myös yleisessä puheessa - huomio kohdentuu usein saalisvarmuuteen, kalatapahtumien määrään ja saaliin kokoon
- ▶ Ruunaan tutkimuksen fokuksessa saaliskalojen alkuperäisyys ja sen merkitys kalastajien kokemuksille ja mielipiteille, mutta myös valinnoille
- ▶ Kalastajien puheissa taimenkantojen luontaisuus nähtiin mm. terveen ekosysteemin mittarina ja merkinä hyvinvoivasta luonnosta
- ▶ Luontaisuus näyttäytyy korvaamattomana ja omalla tavallaan mittaamattomana piirteenä, jonka vajetta ”tankkikala” ei korvaa
- ▶ Luontaisuuspuheessa mukana myös ajallinen elementti: kalat ovat eläneet vuosituhansia, kun niiden hävittämiseen on vaadittu vain vuosikymmeniä
- ▶ Ylisukupolvisuuden murhe: minä ja vanhempani ovat voineet nauttia villin taimenen pyytämisestä, kuinka käy lasteni?
- ▶ Perinteinen istutustoiminta ylläpitää illuusiota, ”kyse on ongelmien silottelusta”

Taimenen alkuperä pyyntimotivaation vaikuttimena, 1/2

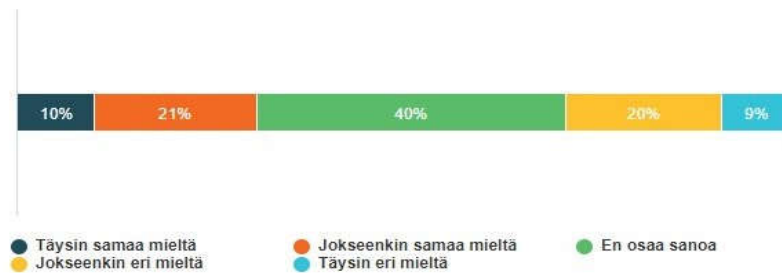
46. Luonnossa syntyneet taimenet ovat mielestäni haastavampia pyytää kuin pyyntikokoisina istutetut

Vastaajien määrä: 148

47. Luonnossa syntyneet taimenet ovat mielestäni haastavampia pyytää kuin pienpoikasina tai mätirsioissa istutetut

Vastaajien määrä: 148

Taimenen alkuperä pyyntimotivaation vaikuttimena, 2/2

48. Luonnossa syntyneen taimenen pyydystäminen on mielestäni palkitsevampaa kuin pyyntikokoisena istutetun pyydystäminen

Vastaajien määrä: 148

● Täysin samaa mieltä
● Jokseenkin samaa mieltä
● En osaa sanoa
● Täysin eri mieltä
● Jokseenkin eri mieltä

49. Luonnossa syntyneen taimenen pyydystäminen on mielestäni palkitsevampaa kuin pienpoikasina tai mätirasioissa istutetun pyydystäminen

Vastaajien määrä: 148

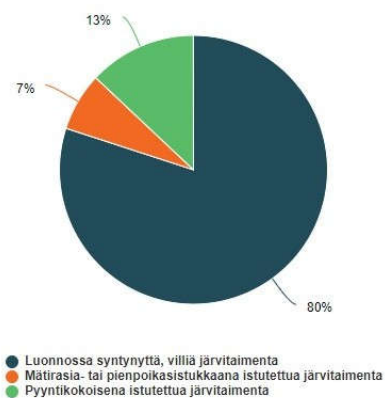

● Täysin samaa mieltä
● Jokseenkin samaa mieltä
● En osaa sanoa
● Täysin eri mieltä
● Jokseenkin eri mieltä

Taimenen alkuperä saaliin hyödyntämisen taustatekijänä

40. Elämyksellisistä syistä pyydän mieluiten

Vastaajien määrä: 148

41. Ravinnokseni pyydän mieluiten

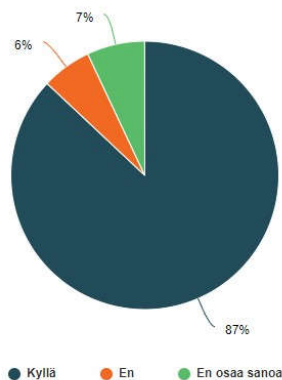
Vastaajien määrä: 148

Luontaisuuden ja päätöksenteon välisestä suhteesta

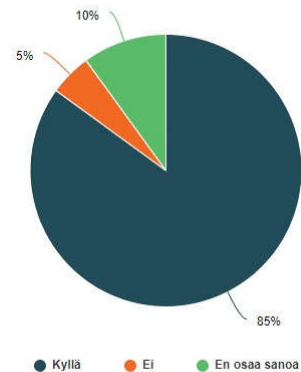
51. Olsin valmis muuttamaan tai rajoittamaan omia kalastuskäytäntöjäni luontaisten taimenkantojen palauttamisen tai vahvistamisen hyväksi

Vastaajien määrä: 148

53. Taimenkantojen luontaisuus pitäisi ottaa mielestäni huomioon nykyistä paremmin kalastuksensäätelystä ja kalastuskohteiden ylläpidossa

Vastaajien määrä: 148

- ❖ Koukkujen vähentäminen, kahlaamisen välttäminen keväällä
- ❖ Väkäsettömät koukut, koukkumäärien rajoittaminen
- ❖ Kalastuksen lopettaminen kutuaikana, valikoiva kalastus
- ❖ Kalastuksen kohdentaminen muihin lajeihin
- ❖ ”En kalasta enää koskilla, joissa taimenkantoja ei tueta kunnostuksilla”

Lopuksi

- ▶ Kalastajat sekä tunnustavat että tunnistavat niin luontaisuuden merkityksen kuin siihen kytkeytyviä ongelmia
- ▶ Laadukkaassa virkistyskalastuksessa kyse ei ole yksin saalisvarmuudesta, vaan pyydettävän kalan alkuperällä on merkitystä
- ▶ Niin kauan kuin vaeltavat lohikalakannat ovat henkitoreissaan, menetetään jatkuvaa kalastusmatkailullista potentiaalia naapurimaihin -> Pelkkä illuusio ei yksin riitä houkuttimeksi
- ▶ Kalakantojen luontaisuuden (puuttumisen) problematiikkaan ei ole yksinkertaisia hokkuspokkus -konsteja, vaan tarpeeseen vastaaminen edellyttää laaja-alaista, eri toimijoita yhdistävää pitkäjänteistä työtä
- ▶ Kalakannoista ja niiden hyödyntämisestä sekä suojelusta puhuttaessa luontaisuus on ymmärrettävä kokonaisvaltaisena käsitteenä: kyse ei ole yksin biologiasta, genetiikasta, kielitieteestä tai filosofiasta, vaan eri populaatioita, ympäristöjä, sukupolvia ja ihmisiä yhteen sitovasta elementistä

Kiitos!

